

ANNERTUSSUTSIP OQIMAAQATIGIINNERA

Sermersuup annertussusaa pissusissamisoortumik ukiumiit ukiumut allanngorartarpoq, ukiut ilaat alliantorfiusarput, ukiullu ilaat kinguarfiusarput. Silap pissusiata allanngoriartornera, kisianni oqimaaqatigiinnermik taassuminnga allanngortitsilerput.

Sermersuaq 2.7 tuusinti billionit tonsit missaannik sermertarpoq. Ima annertutivogallaat sermip Kalaallit Nunaanni nunap ataa assorujussuaq singartissimallugu, sermeq tassanngannaq peerutissagaluarpataat allaat nunap qeqqa 1 kilometerimik qaffassalluni. Kisianni taamaattuannangilaq, sermip annertussusaata aasamit ukiumut aamma ukiumit ukiumut allanngornera pissutigalugu. Kalaallit Nunaanni ukioq sualuttumik issittarpoq, apisarpoq aamma taartarpoq, taamaammat taamaalinerani sermersuaq apummit sermimillu nutaamit annertusiartarpoq. Aasaq seqinnerneranik kissatsinnermillu nassataqartarpoq, taamaammat taamaalinerani sermip ilaa aattarpoq, tamatumalu kinguneraa, Sermersuup katillugu annertussusaata millinera. Tassa sermersuaq aalajangersimasumik annertussuseqanngilaq, taarsiulluguli annertussutsip oqimaaqatigiinnera atornerqartarpoq, taanna piffissap ingerlanerani sermip katillugu annertussusaannut taaguutaavoq. Soorlu aningaaserivinni kontut nalinginnaasut ataatsumik annertuumik isertitaqartarpoq, tassa ukiukkut nittaattarnera.

Tamatuma kingorna qaammatip ingerlanerani ingerlaavartumik aningaasartuutit mikisut annertuullu takkussuuttarput. Sermip eqqarsaatigissagaanni qaavanit aakkiartornera, qaavani annertussutsip oqimaaqatigiinneranik taaneqartarpoq, aamma sermip iigartartup aasap ingerlanerani iigartarnera, sermip iigartarneranik taaneqartarpoq. Ukiup ilaagut pisartut qaangiukkaangata kontumi sinneqartooruteqarsinnaavoq, amigartooruteqarsinnaavoq imaluunniit oqimaaqatigiinneraqarsinnaavoq.

Ukiut 25-t annertussutsip oqimaaqatigiinneranik annasaqarneq

Tassaavoq taanna, sermersuut aamma

silap pissusianik ilisimatuut sermersuarmut annertussutsip oqimaaqatigiinneranik taasagaat. Annertussutsip oqimaaqatigiinneranik nakkutilliinikkut takuneqarsinnaavoq, Sermersuaq alliantortoq, milliartortoq imaluunniit oqimaaqatigiittoq. Sermersuup oqimaaqatigiinneranik nakkutilliisut ilaat tassaapput, suliniutip Kalaallit Nunaata Sermersuanik Nakkutilliinermit Iliussissap (Programme for Monitoring of the Greenland Ice Sheet, PROMICE) atani, danskit-kalaallillu suleqatigiit. Kalaallit Nunaata Danmarkillu naalagaaffeqatigiit akornanni nunap sananeqaataanik misissu-isoqarfianit (GEUS), DTU Spacemit aamma ASIAQ-mit ilisimatuut, qaammataasanit, GPS-iniit aamma uuttortaasarfinit sermersuaq kaajallallugu inissineqarsimasunit paasisutissat aqutitigalugit annertussutsip oqimaaqatigiinneranik malinnaapput.

Nittaallanut sialunnullu, seqernup qingorneranut, sermip sukkassusaanut aamma allarpassuarnut paasisutissat ikiorsullugit takuneqarsinnaavoq, Sermersuaq 1990-ikkullu naanerannit (takuuk titartagataliussaq) annertuumik annasaqarsimasoq. Tamatuma sionatigut isertitat (qaavani annertussutsip oqimaaqatigiinnera) aningaasartuutit (sermip iigartarneranut) piffissap ingerlanerani naleqqatigiipajaarsimapput. Tamatuma kingorna silap pissusiata kissatsikkiartornera oqimaaqatigiinneq pitsaanngitsumut ajassimavaa, taamaalilluni Sermersuaq nalinginnaasumik aasakkt annertunerusumik annasaqartarluni ukiukkut annertusarnermut naleqqiullugu. Taamaammat Sermersuaq milliartorpoq. Sermersuup annertussusaata oqimaaqatigiinnera 1986-mit 2019-imut ukiuni 33-usuni, ukiut 25-t pitsaanngitsuusimapput, PROMICE-mi ilisimatuut paasisutissanik pigisaqarfisigaat. Ukiup ingasannerpaamik annertussutsimik annasaqarfiusoq 2012-usimavoq, taamanikkut Sermersuaq, sermimik 400 gigatonsit (Gt) (400 milliard tonsit) sinnerlugit aakkiartornermut aamma iigartarnermut annasaqarsimavoq.

Annaasaqarneq aamma ilanngussaq

Piviusumik annertussutsip oqimaaqatigiinnera naatsorsorneqartarpoq, pisut ingerlareersut tamaasa ataatsimoortinnerisigut, sermip annertussusaanik annasaqarneq aamma ilanngussaqarneq. Naatsorsui-

neq, ilaanik naatsorsuinernut marlunnt avinneqartarpoq, qaavani annertussutsip oqimaaqatigiinnera aamma sermip iigartarnera, taama tullerillutik. Tassami annertuumik assigiinngissuteqarpoq, sermeq Sermersuup qeqqata tungaani aamma sermimut iigartartumut pigaangami qanoq pissuseqartarnerasoq, taamaammallu marlunnt avikkaanni eqqornerusumik inerneru anguneqarsinnaalluni:

1. Qaavani annertussutsip oqimaaqatigiinnera

Nittaallat sialuullu qaavanut nakkartut annertussutsimut ilanngussaata, aakkiartornermi annertussutsimik annasaqarneq ilanngaatigalugu. Qaavani annertussutsip oqimaaqatigiinnera maannamut pitsaasuusimavoq, taamaalilluni ukiut tamaasa ilanngussaqartarsimavoq qaavanit aakkiartortumut naleqqiullugu, massa sinneqartoorut ukiuni qulikkaani kingullerani minneruleriartorsimagaluarpoq aamma 2012-imi nuulu eqqungajassimallugu.

2. Sermip iigartarnera

Sermip iigartartup iigartarnerani annertussutsimik annasaqarneq. Sermip iigartartup iigartarneratut naatsorsuutigneqartarpoq sermeq, sermip iigartartup killinganit iluliangorluni iigartarpoq tamatumalu kingorna imaani aattarpoq. Nalinga pitsaanngitsuujuaannarpoq pissutigalugu, kangerlunni ilulissat sermimut iigartartumut nipputseqqinneq ajormata. ④

PROMICE pillugu videunik isiginnaarit: geoviden.dk/indlandsisen

PROMICE pillugu sulit atuorit: promice.org

Sermersuarmi annertussutsip oqimaaqatigiinnerata ullut tamaasa ineriartornera allarpassuullu takukkit: polarportal.dk

Suli takuuk

Sermersuup annertussusaata oqimaaqatigiinnera 1986 - 2019

ANNERTUSSUTSIP OQIMAAQATIGIINNERA
Apummik pilersuineq, tassa annertussutsip allissutaa. Allanngorartorujussuuvoq.

